

היום נלמד בעזרת ה':

ברכות דף מז

אין מכבדים (= לומר היה אתה קודם) לא בדרכים ולא בגשרים (כיון שאין מכבדים במקום סכנה), ואין מכבדים בידיים מזוהמות (= בנטילת מים אחרונים, שאין זה כבוד לומר לגדול רחץ תחילה את ידיך המזוהמות). אבל בכניסה לפתח יש לכבד את הגדול תחילה.

אין המסובין רשאים לאכול כלום עד שיטעם הבוצע (ראה תוספות ד"ה אין).

שנים שאוכלים בקערה אחת צריכים להמתין זה לזה בקערה - שאם אחד מהם הפסיק לאכול השני צריך להמתין לו. אבל שלושה האוכלים בקערה אחת אין השנים צריכים להמתין ליחיד. הבוצע את הפת הוא פושט את ידו בקערה תחילה (= ללפת את פת המוציא) גם אם בסעודה יש גדול ממנו.

אין הבוצע רשאי לבצוע פרוסה מהפת עד שיסיימו כולם לענות "אמן" לאחר ברכת 'המוציא', כיון שה"אמן" היא חלק מהברכה. ולדעת רב חסדא יכול לבצוע לאחר שיסיימו רובם לענות "אמן", כיון שלדעתו המאריך ב"אמן" יותר מידי אינו אלא טועה.

לא עונים אמן חטופה (= אָמֵן במקום אָמֵן), ולא אמן קטופה (= אָמֵן - ללא האות נ), ולא אמן יתומה (= שלא שמע את הברכה אלא רק את העונים אמן, ואינו יודע על איזו ברכה הוא עונה), ולא יזרוק ברכה מפיו במהירות.

כל העונה 'אמן יתומה' - יהיו בניו יתומים, 'חטופה' - יתחטפו ימיו (= יהיו לו חיי צער), 'קטופה' - יתקטפו ימיו (= ימות קודם זמנו). וכל המאריך באמן מאריכים לו ימיו ושנותיו.

יחיד שמצטרף לשנים, ומתחיל לאכול לאחר שהשנים סיימו את סעודתם, יכול להצטרף לשנים כל עוד לא הסיחו את דעתם לגמרי מלאכול עוד.

הגדול (=החשוב) שבסעודה מברך ברכת המזון, גם אם הצטרף אליהם בסוף הסעודה.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

למדנו במשנה לעיל שכשאל דברים מסויימים יכול להצטרף לזימון, ויש דברים שכשאל אותם לא יכול להצטרף. הגמרא מבארת אותם ואת החידוש שבכל אחד מהם:

אכל דמאי (= ספק מעושר) **מצטרף לזימון:** מדובר שאכל פת שהיא ספק מעושרת - שנעשתה מחיטים של עם הארץ שחשודים על המעשרות, וחז"ל גזרו שאסור לו לאכול לפני שמעשר. ולמרות שאסור לברך ולזמן על פת של איסור כיון שזו מצוה הבאה בעבירה ועליו נאמר "וּבְצַע בִּרְךָ נֶאֱמַר ה'" - אך מכיון שאם היה מפקיר את נכסיו והיה עני היה מותר לו לאכול דמאי (= חכמים התירו דמאי לעניים), זה נחשב שאכל דבר הראוי לו ויכול לזמן.

אכל מעשר ראשון שניטלה ממנו תרומתו מצטרף לזימון: להבנת הענין נבאר את סדר הפרשת תרומות ומעשרות:

1. לאחר הקצירה, הדישה, והמירוח חל חיוב הפרשת "**תרומה גדולה**" - שמוציא מהתבואה אחד מחמישים ונותן לכהן. **2.** אח"כ מפריש "**מעשר ראשון**" - עשירית ממה שנשאר, ונותן ללוי. **3.** אח"כ מפריש "**מעשר שני**" - עשירית ממה שנשאר ומעלהו ואוכלו בירושלים, או שמחלל אותו על מעות ואת הכסף מעלה לירושלים וקונה בזה מאכלים ואוכלם שם. **4.** הלוי מפריש "**תרומת מעשר**" - עשירית ממה שקיבל, ונותן לכהן.

המשנה עוסקת במקרה שהלוי הקדים לקחת את ה"**מעשר ראשון**" בשיבולים, דהיינו לפני שהתבואה עברה מירוח, והכהן עדין לא לקח את ה"**תרומה גדולה**" (שניתנת לכהן לאחר מירוח), ואח"כ הפריש הלוי "**תרומת מעשר**" ונתן לכהן. במקרה כזה עדיין התרומה גדולה נמצאת בתוך התבואה של הלוי, שהרי הופרש מהתבואה זו רק **מעשר ראשון** ותרומת **מעשר** ולא תרומה גדולה. המשנה מחדשת לנו שהלוי יכול להצטרף לזימון באכילה כזו, כיון שהתורה פטרה אותו מלהפריש תרומה גדולה.

(המשך בדף הבא ↓)

(המשך מדף קודם ↑)

אכל מעשר שני והקדש שנפדו מצטרף לזימון: כפי שהסברנו למעלה, ניתן לפדות תבואה או פירות של "מעשר שני" על מעות, ואז התבואה או הפירות יוצאים לחולין ואת המעות מעלה לירושלים. כשהבעלים פודים מעשר שני או הקדש עליהם להוסיף חומש (= להוסיף עוד חמישית על השווי של התבואה). המשנה מחדשת לנו שהחומש לא מעכב את הפדיון, ומותר באכילה ומצטרף לזימון.

אכל טבל (= ודאי לא מעושר) אינו מצטרף לזימון: לכאורה הדבר פשוט כיון שטבל אסור באכילה. הגמרא מבארת שמדובר בטבל מדרבנן - שזרע תבואה בעציץ שאינו נקוב (= שאין נקב בעציץ והוא לא יונק מהקרקע, ומדאורייתא הוא פטור מתרומות ומעשרות וחייב רק מדרבנן), ומחדשת לנו המשנה שגם האוכל דבר אסור מדרבנן לא מצטרף לזימון.

אכל מעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו אינו מצטרף לזימון: גם כאן לכאורה הדבר פשוט, כיון שכל עוד לא הופרשה ממנו "תרומת מעשר" הוא עדיין טבל. הגמרא מבארת שמדובר שהלוי הקדים לקחת את ה"מעשר ראשון" לאחר המירוח (ולפני שהכהן לקח את ה"תרומה גדולה") והפריש את "תרומת המעשר" ונתן לכהן אבל לא הפריש "תרומה גדולה". המשנה משמיעה לנו שלאחר המירוח כבר התחייבה התבואה ב"תרומה גדולה", ואם לא הפריש אותה - הוא אוכל טבל ואינו מצטרף לזימון.

אכל (= מחוץ לירושלים) פת ממעשר שני והקדש שלא נפדו אינו מצטרף לזימון: לא מדובר שלא נפדו כלל, אלא שלא נפדו כהלכתם: במעשר שני מדובר שפדה אותו על "אסימון" (= חתיכת כסף ללא צורה), והתורה אמרה "וְצִרְתָּ הַכֶּסֶף בְּיָדְךָ" - שצריך לחללו על מטבע עם צורה. ובהקדש מדובר שחיללו על הקרקע, והתורה אמרה "וְיָסַף חֲמִשִּׁית נְכֹסֶיךָ עָלָיו וְקָם לוֹ" - שצריך לחללו על הכסף, ולכן לא מצטרף לזימון.

לעולם ישכים אדם לבית הכנסת כדי שיזכה להיות מעשרה הראשונים, שאפילו באו אחריו מאה אנשים - הוא נוטל שכר כנגד כולם.